

Oorlog en vrede in Jeruzalem

Kingdom of Heaven biedt verdieping

Maas van Egdom gebruikt *Kingdom of Heaven* van Ridley Scott in zijn lessen bij de behandeling van de Kruistochten, vanwege de tijdloze problematiek rond religieus fanatisme en verdraagzaamheid (zie Kleio 5). Tijd om eens wat dieper op de film in te gaan.

Joke Noordstrand
is hoofdredacteur
van Kleio.

In 1095 riep paus Urbanus II tijdens de Synode van Clermont de westerse wereld op om de Seldsjoeken uit het voormalige Oost-Romeinse Rijk te verdrijven. Deze Turkse stam bedreigde dit gebied en bezette in 1071 zelfs Jeruzalem. Volgens de paus moesten de christenen uit het oosten worden geholpen en moest het Heilige Graf worden ontzet: *Deus lo volt* ofwel God wil het. Het zou voor Urbanus tevens een mooie kans zijn om te proberen de Roomse en de Byzantijnse christenen met elkaar te verenigen.

Enerzijds was het doel om de pelgrimstochten naar het Heilige Land veiliger te laten verlopen, want er kwamen steeds meer vijandelijkheden van de Seldsjoeken. Anderzijds greep het idee van een heilige oorlog om zich heen: de islam moest worden bestreden.

In 1096 begon de Eerste Kruistocht die uitmondde in de bestorming van Jeruzalem in 1099. Het Koninkrijk Jeruzalem werd gevormd onder leiding van Godfried van Bouillon en er kwamen kleine vazalstaten zoals Edessa, Antiochië en Tripolis. Na de inname van deze vorstendommen werden alle moslims gedood. God-

frieds broer Boudewijn volgde hem op als beschermer van het Heilige Graf (1100 – 1118).

De herovering door de moslims van Edessa was de aanleiding tot de Tweede Kruistocht (1147–1149) onder leiding van de Hohenstauffer Koenraad III en de Franse Lodewijk VII. De onenigheid tussen de verschillende groepen kruisvaarders was groot en de pogingen om Damascus en Aleppo te veroveren mislukten. Balian, de hoofdpersoon in *Kingdom of Heaven*, trekt mee met deze kruistocht. In 1187 ging het Koninkrijk Jeruzalem ten onder door innerlijke onmacht en strijd om de troon. Sultan Saladin neemt Jeruzalem in nadat hij de kruisvaarders in de slag van Hattin heeft verslagen.

Bij de Derde Kruistocht sluit Richard Leeuwenhart in 1192 een wapenstilstand met Saladin, waarbij de kuststrook tussen Tyrus en Jaffa in handen van de christenen komt en de pelgrimbezoeken aan Jeruzalem weer worden toegestaan.

Het verhaal

In 1186 is de Franse dorpssmid Balian in diepe rouw, omdat zijn vrouw zelfmoord heeft gepleegd nadat haar kind is overleden. Als het dorp waar hij woont, wordt bezocht door kruisvaarders die op doorreis zijn, wordt Balian benaderd door Godfrey van Ibelin die hem vertelt dat hij zijn buitenechtelijke zoon is. Hij komt Balian halen om mee te gaan naar Jeruzalem en te strijden voor het behoud van de vrede in het Heilige Land. Aanvankelijk weigert de smid, maar als hij wat later in een vlag van woede iemand vermoordt, vlucht hij

Kingdom of Heaven (2005)

Regisseur: Ridley Scott.

Met: Orlando Bloom, Eva Green, Jeremy Irons en Liam Neeson.

Duur: 145 minuten.

De dvd is te koop voor 8-10 euro.

alsnog naar zijn natuurlijke vader. Balian gaat mee naar Jeruzalem om vergeving van zijn zonden en die van zijn overleden vrouw te vragen. Tijdens de reis bezwijkt Godfrey van Ibelin aan eerder opgelopen verwondingen en daarom wordt Balian onverwacht snel tot ridder geslagen. Op Sicilië verzamelt de bonte stoet kruisvaarders zich om met schepen naar het Heilige Land te reizen. Na enkele beproevingen, waaronder schipbreuk, bereikt Balian Jeruzalem en na een bezoek aan het graf van Jezus is hij klaar voor zijn taak in het Heilige Land. Balian is – zoals hij aan zijn vader heeft gezworen – trouw aan koning Boudewijn IV van Jeruzalem, die helaas ernstig ziek is. Boudewijn en de islamitische sultan Saladin hebben een wapenstilstand gesloten en proberen beiden de vrede in het gebied te bewaren. De grote tegenspelers in het verhaal zijn Reinoud de Châtillon en Guy de Lusignan die samen met de tempeliers de moslims willen verslaan. Zij proberen, volgens de wil van God, verschillende malen een oorlog te ontketen.

Sybilla, de zus van de koning vervult een centrale rol in de film. Zij is getrouwd met Guy de Lusignan en heeft een buitenechtelijke affaire met Balian. Haar zoontje is de beoogde nieuwe koning van Jeruzalem. Balian wordt in eerste instantie naar zijn burcht Ibelin gestuurd, alwaar hij het voormalige landgoed van zijn vader door irrigatie tot grote bloei brengt. Joden, moslims en christenen leven er gebroederlijk naast elkaar. In de tussentijd hebben De Châtillon en zijn mannen een karavaan aangevallen en is Saladin als vergelding op weg naar kasteel Kerak. Balian krijgt opdracht de bevolking rond Kerak te beschermen en wordt gevangen genomen. Gelukkig komt koning Boudewijn met zijn leger te hulp en beide leiders treffen elkaar. Boudewijn belooft disciplinaire maatregelen tegen de onruststokers te nemen en de vrede is voorlopig weer hersteld. Dan sterft Boudewijn en trekt De Lusignan alle macht naar zich toe. Opnieuw wordt een karavaan aangevallen waarbij nu de zus van Saladin wordt vermoord. Saladin eist wraak en rukt op met zijn troepen; de tempeliers krijgen eindelijk de door hen gewenste oorlog. Een enorm kruisvaardersleger vertrekt en wordt verpletterend verslagen.

Balian heeft tot taak gekregen Jeruzalem en haar inwoners te verdedigen en dat doet hij dan ook heldhaftig. Om het moreel op te vijzelen slaat hij iedereen tot ridder en bedenkt een uitgekiende defensie. Een fascinerend strijdtoneel breekt aan, waarbij de inwoners van Jeruzalem taai weerstand bieden. Balian geeft zich over als Saladin belooft dat alle christenen de stad ongedeerd mogen verlaten. Hij en Sybilla trekken vervolgens naar zijn oude woonplaats in Frankrijk. ■

Bruikbare scènes

De film is niet geschikt om in zijn geheel met de klas te bekijken. Daarvoor duurt hij te lang (145 minuten), en lang niet alles is historisch interessant. Daarnaast zijn er scènes waarin veel bloed wordt vergoten. Leerlingen vinden de film heel boeiend. Orlando Bloom is een populaire filmster en veel kinderen vinden de gevechten fantastisch om naar te kijken.

Regelmatig zeggen de middeleeuwers in de film: *Je bent in Gods handen*. Laat leerlingen eens turven hoe vaak ze dergelijke uitspraken horen. Het is een mooie manier om te laten zien dat middeleeuwers leven voor God en het hiernamaals.

Een aantal interessante scènes voor bij de behandeling van de Kruistochten:

● **(minuut 3)** Nog tijdens de aftiteling zie je het lijk van een vrouw dat ergens buiten wordt begraven. Voordat de dode vrouw het hoofd wordt afgehakt, rukt een monnik eerst nog even het kruisje van haar nek. Dit is een interessante scène, om te laten zien dat het leven van de middeleeuwer in Gods handen lag. Je mocht er niet zomaar zelf een einde aan maken, zoals de vrouw van Balian had gedaan. Dan werd je in ongewijde grond begraven en kwam je in de hel.

● **(minuut 13-16)** Balian vlucht uit zijn dorp en sluit zich aan bij zijn vader die met zijn mannen op weg is naar Jeruzalem. Soldaten van de bisschop eisen echter dat Balian met hen meekomt om verantwoording af te leggen voor de moord die in het dorp is gepleegd. Er breekt een bloedstollend gevecht uit. Leerlingen vinden de wereldlijke macht van de kerk altijd moeilijk voor te stellen, maar die is na het zien van deze scène geheel duidelijk.

● **(minuut 18-22)** De verschillende groepen kruisvaarders trekken naar Messina op Sicilië om zich te verzamelen voor de overtocht. Interessant is om te zien hoe verschillend en bont het gezelschap van kruisridders is en hoe moeilijk het moet zijn geweest om met elkaar samen te werken.

● **(minuut 32-36)** Balian komt aan in Jeruzalem. Je ziet een prachtige simulatie van het middeleeuwse Jeruzalem. Op de berg van het Heilige Graf vraagt Balian vergiffenis voor zichzelf en zijn vrouw. Als je op kruistocht was geweest in Jeruzalem waren je zonden vergeven en kwam je in de hemel.

● **(47 minuten)** Balian ontmoet Boudewijn IV van Jeruzalem. De koning draagt windsels om zijn handen en een zilveren masker, omdat hij aan lepra lijdt. Middeleeuwers waren bang voor melaatsheid en de koning probeerde dat op deze manier te camoufleren.

● **(minuut 48-51)** In vazalstaat Ibelin leven joden, moslims en christenen vreedzaam samen: zo zouden religies idealiter met elkaar moeten omgaan.

● **(minuut 55-59)** Boudewijn IV en Saladin hebben een gewapende vrede. De tempeliers trekken zich hier niets van aan en vallen een Saraceense karavaan aan. Ze vinden het doden van moslims gerechtvaardigd door God.

● **(1.29-1.32 uur)** Het kruisvaardersleger trekt ten strijde, blijkt te weinig water bij zich te hebben en wordt verpletterend verslagen. Duizenden gieren vliegen boven het slagveld.

● **(1.45-1.52 uur)** De belegering van Jeruzalem door troepen van Saladin is een fraai voorbeeld van hoe een belegering van een middeleeuwse stad verliep. Naast wapens als blijdes en zwaarden is er ook inzichtelijk gebruik van gevechtstorens en ander wapentuig.